

**2009 METŲ LIETUVOS JAUNŲJŲ ISTORIKŲ OLIMPIADOS
„LIETUVA NUO KVEDLINBURGO IKI LUCKO“**

A. II – OJO ETAPO UŽDUOTYS

DALYVIS (-Ė):

MIESTAS:

MOKYKLA:

REZULTATŲ LENTELĖ

PILDO VERTINTOJAI

	I dalis 70 tšk.	II dalis 36 tšk.	III dalis 44 tšk.	IV dalis 50 tšk.	Iš viso 200 tšk.	Parašas
I vertintojas						
II vertintojas						
Galutinis rezultatas						

I DALIS

Atlikdami testo užduotis, savo pasirinktų atsakymų variantų raides įrašykite į lentelę, esančią žemiau užduočių. Į klausimus nuo 1 iki 33 yra tik po vieną teisingą atsakymą, o į 34 ir 35 klausimus – po du teisingus atsakymus. Už kiekvieną teisingai atsakytą klausimą skiriami 2 taškai (iš viso 70 taškų).

<p>1.1009 m. į Lietuvą atvykęs krikščionybės skleidėjas Brunonas Kverfurtietis buvo šios šalies politikos vykdytojas:</p> <p>A. Bizantijos; B. Kijevo Rusios; C. Lenkijos; D. Šventosios Romos imperijos.</p>	<p>2. Jeronimas Pragiškis, 1413 m. apsilankęs Vytauto Didžiojo dvare, buvo šios viduramžių erezijos šalininkas :</p> <p>B. katarų; C. husitų; D. valdiečių; E. arijonų.</p>	<p>3. Kuriame atsakymo variante pateiktais visų trijų Lietuvos didžiųjų kunigaikščių vardais yra pavadintos aukštosios mokyklos (universitetai) Lietuvoje ir Lenkijoje?</p> <p>A. Gedimino, Mindaugo, Vytauto Didžiojo. B. Gedimino, Mindaugo, Jogailos. C. Jogailos, Mindaugo, Vytauto Didžiojo. D. Vytauto Didžiojo, Jogailos, Gedimino.</p>
<p>4. Manoma, kad XII – XIII a. lietuvių, prūsų ir žiemgalių kariai rečiausiai naudojo:</p> <p>A. ietį; B. kovos kirvį; C. lanką; D. skydą.</p>	<p>5. Pirmasis baltų atvaizdas aptinkamas šio miesto katedroje:</p> <p>A. Gniezno; B. Plocko; C. Rygos; D. Vilniaus.</p>	<p>6. Žemaičių vardas pirmą kartą į rašytinius šaltinius pateko:</p> <p>A. Lietuvos kunigaikščių ir Voluinės sutartyje; B. Kvedlinburgo analuose; C. Mindaugo prekybos privilegijoje Rygai; D. Popiežiaus Inocento IV buleje.</p>
<p>7. Kuriame atsakymo variante pateiktas visas tris žemes galėtume priskirti prūsų žemėms?</p> <p>A. Barta, Varmė, Notanga. B. Deltuva, Semba, Pagudė. C. Kulmas, Pamedė, Našia. D. Žiemgala, Šiauliai, Upytė.</p>	<p>8. Kuris iš šių pavadinimų nėra susijęs su pagoniškosios epochos simboliu – Kernave?</p> <p>A. Lizdeikos piliakalnis. B. Mindaugo sosto piliakalnis. C. Pajautos slėnis. D. Šventaragio slėnis.</p>	<p>9. Kuris iš nurodytų istorikų neparašė knygos apie Mindaugą (kai visas veikalas skirtas išimtinai Mindaugo epochai):</p> <p>A. T. Baranauskas; B. A. Bumblauskas; C. E. Gudavičius; D. J. Stakauskas.</p>
<p>10. Kuris iš šių teiginių apie 1219m. Lietuvos kunigaikščių ir Voluinės sutartį yra neteisingas?</p> <p>A. Joje pirmą kartą Lietuvos istorijoje paminėtas moters vardas. B. Joje pirmą kartą paminėtas Mindaugo vardas. C. Tai seniausia žinoma Lietuvos kunigaikščių sudaryta sutartis. D. Tai bendradarbiavimo sutartis, sudaryta kovojant prieš Vokiečių ordiną.</p>	<p>11. Kuris teiginys apie XIV a. Lietuvą yra teisingas?</p> <p>A. Į Lietuvą besiskverbusios universitetų kultūros įtakoje formavosi ir plačiai paplito raštingumas. B. Prie stačiatikių įkurtų vienuolynų veikė parapijinių mokyklų tinklas. C. Tautine kalba buvo rašomos kronikos ir romanai. D. Vilniuje buvo pastatyta katalikų katedra.</p>	<p>12. 1374m. Konstantinopolio bažnytinio susirinkimo šventaisiais paskelbti trys Vilniaus stačiatikiai Antanas, Jonas ir Eustatijas- tai:</p> <p>A. Algirdo įsakymu nužudyti dvariškiai; B. iš Vilniaus į Aukso Ordą stačiatikybės skleisti išvykę dvasininkai; C. mūšyje prie Mėlynųjų Vandenių kritę kariuomenės dalinių vadai; D. pirmąjį stačiatikių vienuolyną Vilniuje įkūrę vienuoliai.</p>
<p>13. Legenda apie Vilniaus miesto įkūrimą pirmą kartą buvo aprašyta:</p> <p>A. Bychovco kronikoje; B. Eiliuotoje Livonijos kronikoje; C. Ipatijaus metraštyje; D. P. Dusburgiečio kronikoje.</p>	<p>14. Kuri iš šių pilių nėra priskiriama aptvarinių pilių tipui?</p> <p>A. Kauno. B. Lydos. C. Medininkų. D. Vilniaus Žemutinė.</p>	<p>15. Istorikas E. Gudavičius apie du Lietuvos politikus yra pasakęs, kad „vieną reikia nuleisti iš dangaus, o kitą- pakelti iš pragaro į žemę“. Apie kokius politikus buvo tai pasakyta:</p> <p>A. Algirdą ir Kęstutį; B. Gediminą ir Jaunutį; C. Mindaugą ir Treniotą; D. Vytautą ir Jogailą.</p>
<p>16. Šiandien žinome išlikusių Gedimino laiškų:</p> <p>A. 6; B. 16;</p>	<p>17. Didysis Lietuvos kunigaikštis Algirdas, rengdamas savo žygius į Maskvą rėmė:</p> <p>A. Brianską;</p>	<p>18. 1422 m. Jogaila vedė Sofiją, kuri buvo šios žemės kunigaikštė:</p> <p>A. Alšėnų; B. Maskvos;</p>

C. 43; D. 60.	B. Kijeva; C. Polocka; D. Tverę.	C. Pskovo; D. Turovo.
19. Kurios baltų genties kalba neišnyko XIII-XV a., o jos liekanos gyvavo net iki XVIII a.? A. Jotvingių. B. Kuršių. C. Prūsų. D. Žemgalių.	20. Vavelis yra susijęs su: A. Krokuva; B. Maskva; C. Polocku; D. Vilniumi.	21. Pirmą kartą Vytauto karūnavimo Lietuvos karaliumi idėja buvo iškelta: A. Astrave; B. Krėvoje; C. Lucke; D. Salyne.
22. Surašykite įvykius chronologine tvarka: 1. Didžiojo prūsų sukilimo pradžia; 2. Kryžiuočių ordino įsikūrimas Pabaltijyje; 3. Kryžiuočių ir kalavijuočių ordino susijungimas; 4. Rygos miesto įkūrimas. A. 1, 2, 3, 4 B. 4, 2, 3, 1 C. 2, 3, 1, 4 D. 4, 2, 1, 3.	23. Kuriam iš šių miestų Magdeburgo teisės buvo suteiktos laikotarpiu nuo Kvedlinburgo iki Lucko (1009 – 1429 m.)? A. Merkinėi. B. Kaunui. C. Kėdainiams. D. Veliuonai.	24. Išdėstykite nurodytus įvykius chronologine tvarka: 1. gimė Gediminas; 2. chano Burundajaus kariuomenės įsiveržimas į LDK; 3. Lietuvos vardas pirmą kartą paminėtas slavų metraščiuose; 4. nužudytas Herkus Mantas. A. 2, 4, 3, 1. B. 4, 2, 1, 3. C. 3, 4, 2, 1. D. 3, 2, 4, 1.
25. Kuri iš nurodytų istorinių sąvokų yra tinkama XIV a. antrosios pusės Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei? A. Federacinė unija. B. Mūrinės pilys. C. Vaivadija. D. Veldamai.	26. Krėva – tai: A. miestas, kuriame nužudytas Kęstutis; B. pilis, kurioje Jogaila davė vedybinius pasižadėjimus; C. rusų tvirtovė, kurią dažnai puldinėjo mongolai totoriai; D. Vytauto Didžiojo tėvoninė valda.	27. Kur yra Kvedlinburgas? A. Pietų Vokietijoje. B. Rytų Vokietijoje. C. Šiaurės Vokietijoje. D. Vakarų Vokietijoje.
28. Kaip XIII-XV a. vadinosi ypatinga LDK prievolinių žmonių kategorija, prižiūrėjusi žirgų kaimenes, karo žygiuose taisiusi kelius ir tiltus, tarnavusi pasienio pilių igulose? A. Laukininkai. B. Leičiai. C. Rikiai. D. Tijūnai.	29. Kuriam iš variantų teisingai nurodytos gentys, XII-XIII a. gyvenusios dabartinės Rusijos teritorijoje? A. Jotvingiai, žiemgaliai, latgaliai. B. Prūsai, kuršiai, žemaičiai. C. Skalviai, sėliai, lyviai. D. Skalviai, nadruviai, slavai.	30. Kada anksčiausiai Lietuvoje heraldikoje buvo pavaizduotas raitelis? A. 1253m. Mindaugo karūnaciniame akte. B. 1325m. Gedimino sutartyje su Lenkija. C. 1366m. Algirdo antspaude. D. 1382m. Vytauto antspaude.
31. Kuriam atsakyme paminėtos tik Gedimino prie LDK prijungtos arba į jos įtaką patekusios slaviškos teritorijos? A. Kijevas, Smolenskas, Vitebskas, Pskovas. B. Maskva, Pskovas, Voluinė, Kijevas. C. Slanimas, Žematija, Pskovas, Naugardas. D. Volkovyskas, Ašmena, Pskovas, Vitebskas.	32. Būdinga Lietuvos ankstyvosios monarchijos laikotarpio ypatybė buvo: A. baudžiamosios įsigalėjimas, kai valstiečiai ėjo lažą, mokėjo duoklę bei atlikinėjo kitas prievoles; B. diarchija, kai monarchas dalijosi valdžia su antru valdovu – submonarchu; C. kultūrinė ekspansija, kai kitoms tautoms buvo primetama lietuvių kalba, kultūra ir religija; D. trilaukė ūkio sistema, kai dirbama žemė dalijama į tris dalis, naudotas sėjomainai.	33. Kokia buvo 1387 m. Lietuvos krikšto pasekmė? A. LDK atstovai pradėjo studijuoti Krokuvos ir Leideno universitetuose. B. Lietuvoje įsteigtas inkvizicijos teismas, persekiojęs pagonis. C. Susiklostė sąlygos atsirasti rašytinei teisei. D. Vilniuje prie katedros atsirado pirmoji vidurinė mokykla.

<p>34. Kokios buvo Gedimino atsisakymo krikštutis priežastys (du teisingi atsakymai):</p> <p>A. Gedimino diplomatijoje nebuvo vietos krikšto planams;</p> <p>B. krikštui prieštaravo Ordino sukurstyti žemaičiai;</p> <p>C. Livonijos ordinas veikė prieš 1323m. Vilniaus sutartį;</p> <p>D. siekta sukurti pagonišką imperiją.</p>	<p>35. Mėlynųjų Vandenių pergalės reikšmė Lietuvai (du teisingi atsakymai):</p> <p>A. lietuviai nuniokojo Podolę ir pasiekė Juodąją jūrą;</p> <p>B. lietuviai išitvirtino prie pietinių tarptautinių prekybos kelių;</p> <p>C. lietuviai padėjo pietvakarinėms rusų žemėms išsivaduoti nuo totorių jungo;</p> <p>D. Podolėje išitvirtino Karijotaičiai.</p>	
---	---	--

I DALIES ATSAKYMAI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35										

II DALIS

Visos II dalies galima teisingų atsakymų taškų suma 36 taškai

36. Archeologai atrado XII – XIII a. degintinio kario kapo ir žirgo įkapes. Iš viso jame nustatyta keliolika rūšių įkapių. Parašykite bet kurių septynių iliustracijoje matomų įkapių pavadinimus. Už kiekvieną teisingą atsakymą skiriamas 1 taškas (iš viso 7 taškai).

	<p>Įkapių pavadinimai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
---	---

Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D ir E bei savo žiniomis, atsakykite į klausimus (iš viso 29 taškai).

Šaltinis A

„Ogi Skirgaila nėra mūsų krikščionių tikėjimo, jis yra rusų tikėjimo, kurio ir šiandien laikosi. Tačiau jie vertė ir mane priimti rusų tikėjimą, kad pasidaryčiau visų žmonių nekenčiamas. Ir aš prieš savo norą, jų valią vykdydamas, tariau: aš priėmiau rusų tikėjimą ir pareiškiau tai viešai žmonėms, o sykiu slaptai laikiausi savo tikėjimo, kurį pirma buvau priėmęs, krikščionių tikėjimo“.

Šaltinis B

„Jie yra sužeisti, sumušti ir apiplėšti, visi jų arkliai yra atimti, tačiau lenkai jiems grąžino du arklius - po arklį pasiuntiniams, visi kiti bėgo pėsti; iš tarnų atimta ne itin didelė manta. Tačiau iš pono Vengrijos karaliaus [imperatoriaus Zigmanto pasiuntinio] atimta aukso, brangenybių, knygų ir drabužių, taigi koks geras tūkstantis dukatų. Aš noriu juos Jūsų malonybei pasiųsti ne pėsčius, bet su vežimais ir arkliais, kad jiems nebetektų pėsčiomis eiti“.

1430 m. rugpjūčio 19 d. komtūro pranešimas Ordino magistrui

Šaltinis C

„Į jūsų norą sužinoti apie padėtį bei žudynių Žemaitijoje priežastis, pranešame, kad keletas prastų žmonių ir valstiečių, kuriuos buvome davę tarnauti kilmingiausiems bajorams ir geriems žmonėms, Raseinių srityje padarė slapta sąmokslą prieš bajorus ir geruosius žmones, tikėdamiesi sušaukę suburti apie save kitus. Tuomet sušaukę tie patys Raseinių valstiečiai apiplėšė Žadeikio bei kitų bajorų kiemus ir po to drauge su Medininkų bei Knituvos sričių valstiečiais, apie tai patyrusiais, nedideliu būreliu patraukė į Klaipėdą, norėdami įsikurti ir apsigyventi. Tuomet mūsų Kražių vietininkas, buvęs vietoje su dideliu gerųjų žmonių būriu iš kitų sričių, kaip Viduklės, Ariogalos, ištraukė prieš piktadarius į Raseinius ir šio sumanytojus gaudė, mušė, bei kirsdino. Mes, apie tai sužinoję, taip pat išsiruošėme, atvykome iki Ariogalos, tačiau visa buvo atlikta jau prieš mums atvykstant; daugelis nukirsdinta, bet vis dar kas dieną tebepristatomi šito dalyviai.“

1418 m. birželio 11 d. Vytauto raštas Ordino magistrui

Šaltinis D

„Eiliniai žmonės, kuriuos dabar galime vadinti valstiečiais, etniškai irgi buvo lietuviai, tačiau jau XIII a. pabaigos šaltiniai liudija, kad valdančiųjų lietuvių požiūriu tai buvo antrarūšiai lietuviai. Juos skyrė dar aiškiai nenusibrėžusi, bet parodanti labai akivaizdžią socialinę poliarizaciją riba. Visi tarnavo valdovui, bet jau žymiai išsidiiferencijavusių karo ir darbo tarnybų pagrindu, arba, kaip tai sužinome iš XV a. šaltinių, tarnyba ginkluote bei žirgu ir tarnyba žagre bei dalgiu (kirviu, bučiu ir pan.). Traidenis net darbo prievolinkų viršūnę - pirklis - įvardijo kaip kaimiečius ir šunis. Karo ir administracinė tarnyba tapo socialine privilegija. Ši privilegija užtikrino kažkurią rentos dalį (jos negavo karo prievolinkų dauguma, bet ji neturėjo atlikti ir darbo prievolės). Gaunama rentos dalis leido pasiekti gerbūvį, skiriantį valdančiosios terpės viršūnę nuo kitų žmonių. Šis gerbūvis ir tapo materialinis tautinės savimonės pagrindas.“

Edvardas Gudavičius, 2007 m.

Šaltinis E

„Trakų mieste ir aplinkiniuose kaimuose labai daug totorių, kurie gyvena giminėmis, yra tikri saracėnai, visai nežinantys Jėzaus Kristaus tikėjimo, ir turi savo atskirą kalbą, vadinamą totorių. Tame mieste gyvena vokiečių, lietuvių, rusų ir labai daug žydų. Kiekviena tų genčių turi savo atskirą kalbą. Trakai priklauso kunigaikščiui Vytautui. Jie yra nuo Vilniaus už septynių mylių.“

1413-1414 m. Žiliberas de Lanua

37. Iš nurodytų variantų, išrinkite ir pažymėkite šaltinio A autorių:

Jogaila, Švitrigaila, Vytautas, Žygimantas Kęstutaitis 1 taškas

38. Įvardykite du istorinius veikėjus, kurie šaltinyje A minimi kaip „jie“?
.....1 taškas
.....1 taškas
39. Kokiomis istorinėmis aplinkybėmis šaltinio A autorius pirmą kartą priėmė krikščionybę?
.....1 taškas
40. Įvardykite šaltinyje A minimą „rusų tikėjimą“. Nusakykite po vieną XIII, XIV, XV a. Lietuvos kunigaikštį, kuris buvo priėmęs minėtą tikėjimą.
.....1 taškas
.....1 taškas
.....1 taškas
.....1 taškas
41. Remdamiesi šaltiniu C, įvardykite du to meto Žemaitijos visuomenės socialinius sluoksnius?
.....1 taškas
.....1 taškas
42. Remdamiesi šaltiniais C ir D, nusakykite, kodėl sudėtinga tiksliai nusakyti XIII–XV a. Lietuvos visuomenės struktūrą?
.....
.....2 taškai
43. Remdamiesi šaltiniu C, pasamprotaukite, kodėl Vytautas rašte magistrui nutylėjo faktą, jog sukilėliai buvo įsibrovę į Klaipėdą, išvijo vyskupą ir sudegino bažnyčią?
.....
.....1 taškas
44. Įvardykite valstybę, kuriai 1418 m. priklausė šaltinyje C minima Klaipėda?
.....1 taškas
45. Remdamiesi žiniomis, nusakykite dvi svarbiausias LDK pareigybes (urėdus), XV a. valdovo vardu administravusias Žemaitiją?
.....1 taškas
.....1 taškas
46. Šaltinyje D minima: „*Traidenis net darbo prievolinkų viršūnę - **pirklius** - įvardijo kaip kaimiečius ir šunis*“. Kokia Lietuvos vietovė Traidenio laikais garsėjo kaip pirklių ir amatininkų miestas?
.....1 taškas
47. Parašykite, kuris šaltinis atspindi neįvykusios Vytauto karūnacijos aplinkybes. Pagrįskite savo pasirinkimą dviem argumentais.
.....1 taškas
.....1 taškas
.....1 taškas
48. Kodėl šaltinyje D istorikas E. Gudavičius tvirtina, jog tautinės savimonės pagrindu tapo materialinis žmonių gerbūvis? Argumentuotai pagrįskite arba paneikite mintį, kad tautinę savimonę turėjo tik materialine nuosavybe disponuojantys visuomenės nariai?
.....1 taškas
.....1 taškas
49. Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D, E išvardinkite penkis LDK gyvavusius tikėjimus.
.....1 taškas
.....1 taškas
.....1 taškas

..... 1 taškas
..... 1 taškas

50. Kuriai šaltinyje D minimai socialinei grupei ir kodėl priskirtumėte Lietuvos totorius?

..... 1 taškas
.....
..... 1 taškas

II dalies atsakymų taškų suma

--

III DALIS

Visos III dalies teisingų atsakymų taškų suma 44 taškai

51. Pagal *LR Atmintinų dienų įstatymo raidę* įvardykite šias su LDK istorija susijusias dienas (nurodykite istorinį įvykį, kuriam skirta minėtina diena arba pačios dienos pavadinimą) (iš viso 4 taškai).

Liepos 6 d. –
Liepos 15 d. –
Rugsėjo 8 d. –
Rugsėjo 22 d. –

52. Iš žemiau nurodytų istorinių asmenybių sąrašo pažymėkite tas dvi, kurių vardu yra pavadintos gatvės VISUOSE Lietuvos miestuose (rajonų centruose) (iš viso 2 taškai).

Algirdas, Birutė Gediminas, Kęstutis.Vytautas, Vytenis.

53. Teksto ištraukoje įrašykite praleistus istorinius terminus (vietovardžius, asmenvardžius, datas) (iš viso 8 taškai).

..... vyskupija taip buvo pavadinta pagal Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos vakaruose esantį kraštą, vardu Žemaitija, kuriame toji vyskupija ir driekėsi. Ji buvo įsteigta susirinkimo sprendimu (retas, jei ne vienintelis pavyzdys, kai vyskupiją įsteigė visuotinis susirinkimas)m. spalio 24 dieną, t. y. tądien, kai Lvovo arkivyskupas Jonas Rzeszowskis ir vyskupas Petras davė įsteigimo raštą. Vyskupo sostas įsteigtasvietovėje, Medininkų valsčiuje, naujosios vyskupijos viduryje. Šiai vietai Lietuvos didysis kunigaikštis suteikėvardą ir pati vyskupija iš pradžių buvo vadinama vyskupija.

Rabikauskas P., Krikščioniškoji Lietuva, Vilnius, 2002, p. 82

54. Žemiau pateikti dešimtys pilių lietuviški pavadinimai. Nustatykite ir lentelėje įrašykite, kurios iš išvardintų pilių, remiantis istoriko S. Rowello tyrinėjimais, XIV a. priklausė lietuviams, kurios – Vokiečių ordinui (iš viso 10 taškų).

Bisenė, Jurbarkas, Kaunas, Klaipėda, Merkinė, Punia, Ragainė, Skirsnemunė, Tilžė, Veliuona.

Lietuvių pilys:	Ordino pilys:
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

55. Žemiau pateikti dešimties baltų dievybių globotų sričių pavadinimai. Lentelėje įrašykite baltų dievybių globotas sritis (iš viso 10 taškų).

Bitės, Gydymas, Jūra, Laukas, Meilė, Mirtis, Miškas, Šviesa, Ugnis, Žemė

Dievybė	Globojama sritis
Austėja	
Aušautas (Aušlavis)	
Bangpūtis	
Gabija	
Laukpatis	
Giltinė	
Medeina	
Milda	
Žemėpatis	
Žvaigždikis	

56. Nustatykite ir nurodytose vietose įrašykite, kokių sutarčių (Astravo, Horodlės, Krėvos ar Salyno) sprendimai yra pateikti žemiau esančiose ištraukose (iš viso 10 taškų).

1. Bajorų giminėms buvo suteikti lenkų bajorų herbai. (.....)
2. Išmokėti buvusiam Jadvygos sužadėtiniui Austrijos kunigaikščiui Vilhelmui garantinę pinigų sumą už sužadėtuvių nutraukimą. (.....)
3. Jogaila su valdiniais priims krikštą pagal katalikų apeigas. (.....)
4. Jogailos valda laikytas Vilnius atiduotas Vytautui. (.....)
5. Nutarta Lietuvoje sukurti tokį valdymo aparatą, koks buvo Lenkijoje ir, pirmiausia paskirti vaivadas ir kaštelionus Vilniuje, Trakuose ir kitur, kur būsią reikalinga. (.....)
6. Pasilikdamas sau Nevežio žiotis, Vytautas kryžiuočiams užleido visus Žemaičius. (.....)
7. Po Vytauto mirties Lietuvoje liks atskiras didysis kunigaikštis. (.....)
8. Prišlieti Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės žemes prie Lenkijos karalystės. (.....)
9. Vytautas atgavo Trakus ir kitas jo tėvui Kęstučiui priklausiusias žemes. (.....)
10. Vytautas pirmą kartą pasižadėjo pripažinti Jogailą aukščiausiu valdovu ir visada jį palaikyti. (.....)

III dalies atsakymų taškų suma

--

IV DALIS

Visos IV dalies teisingų atsakymų taškų suma 50 taškų

Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D ir E bei savo žiniomis, atsakykite į klausimus (iš viso 34 taškai).

Šaltinis A

„Kuršiai taip įtūžo ant tikėjimo ir tikinčiųjų minios, kad, broliams pradėjus pulti lietuvius, jie, kaip atskalūnai, iš užpakalio įnirtę puolė krikščionis, ir, lietuviams mušant iš priekio, o kuršiams iš užpakalio, beveik visi abiejų žemių žmonės pasitraukė, palikę mūšio lauke brolius ir krikščionis [...]. Pagaliau po ilgo pergalės svyravimo broliai [...] pralaimėjo mūšį, nes jų kariuomenės visas pajėgumas buvo sulaužytas, dėl liaudies žmonių pabėgimo. Šioje kovoje palaimintos Margaritos dieną (liepos 13), Kurše [...] žuvo [...] ir dievo tautos tokia daugybė, kad jų skaičiaus net neteko girdėti.“

P. Dusburgo kronika

Šaltinis B

„Lietuviai gynėsi vyriškai [...]. Pajutę, kad negalės ilgiau laikytis, kadangi pylimas ir užtvartos, nuolat puolamos, jau buvo palaužtos ir iš dalies sunaikintos, uždegę didžią ugnį, sumetę į ją visas gėrybes, nugalabiję visas moteris ir vaikus ir sumetę lavonus į ugnį, vienas po kito patys išsizudė [...]. Tvirtovė buvo sudeginta, iki pamatų išversta ir su žeme sulyginta. Taip riteriai grįžo į Prūsus, sužeisti ir be grobio, išskiriant galvijus.“

Šiuco kronika pagal Vygando Marburgiečio metraščių

Šaltinis C

„Maldininkai tuoj pradžiugo ir į būrius susirikiavo. Su kariuomene gana gražia jie į Lietuvą žygiavo per laukus ir kelius, upokšnius [...]. Džiaugdamiesi čia jie degino ir plėšė, į būrius pasiskirstė. Drašiai jie niokojo tą kraštą. [...] Prie upelio tenai savo priešus pastebėjo, bet mažai į kovą ėjo tie, kurie didžiavosi Rygoje [...]. Sekė tai, kas būti turėjo. Tad artyn pagonys ėjo. Krikščionys gi ryto metą pasitraukti iš čia sumanė. Bet juos privertė kovoti pagonys, jiems patiems visai nenorint. Priedanga dauboj menkutė buvo ir juos išmušė.“

Eiliuotoji Livonijos kronika

Šaltinis D

„Šiais metais buvo kautynės tarp karaliaus Jogailos Algirdaičio, krikštyto Vladislovu, ir didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytauto Kęstutaičio su vokiečiais ir Prūsais, jų, Prūsų žemėje tarp Dubravkos ir Ostrodos miestų. Ir nukovė magistrą ir maršalą, ir komtūrus sumušė, ir visas jų, vokiečių, jėgas sumušė ir jų vokiškus miestus paėmė, ir tik trys miestai nepasidavė karaliui ir Vytautui [...]. Ir stovėjo prie Marijos miesto 8 savaites, ir paėmė prie jo du įstiprinimus.“

Voskresenės metraščių

Šaltinis E

„Tuo laiku caras Temir - Kuthujus su didelėmis totorių jėgomis, su kunigaikščiais ir Ordos ulonais susitiko su kunigaikščiu Vytautu lauke [...] ir įvyko didelis jų mūšis rugpjūčio mėnesio 12 dieną. Labai ilgai kovėsi, ir totoriai nugalėjo Vytauto kariuomenę, ir didysis kunigaikštis Vytautas pabėgo su nedidele kariauna.“

Lietuvos metraščių

57. Žemiau esančios lentelės pirmojoje grafoje parašykite mūšių, aprašytų šaltiniuose A, B, C, D, E pavadinimus, antrojoje – žinomus ar tikėtinus lietuvių (žemaičių) kariuomenių vyriausiųjų vadų vardus, trečiojoje – dabartinių valstybių pavadinimus, kurių teritorijoje yra šių mūšių vietos (iš viso 15 taškų).

	Mūšio pavadinimas	Kariuomenės vadas	Dabartinės valstybės pavadinimas
A			
B			
C			
D			
E			

58. Surašykite šaltiniuose A, B, C, D, E išvardytus mūšius chronologine tvarka.

.....1 taškas

59. Parašykite, kokias dvi priežastis, leidusias lietuviams (žemaičiams) pasiekti pergalę mūšyje, nurodo šaltinio A autorius.

.....
.....1 taškas

60. Su kuria Lietuvos vietove buvo siejamas šaltinyje B aprašytas mūšis? Su kuriuo Lietuvos regionu jis bandomas sieti, remiantis naujausiais tyrinėjimais?

..... 1 taškas
.....1 taškas

61. Remdamiesi šaltinio C, nustatykite, kokį maldininkų žygio tikslą nurodo šaltinio autorius. Kuo baigėsi šis jų žygis?

.....1 taškas
.....1 taškas

62. Įvardykite šaltinyje D minimą Marijos miestą. Kuo baigėsi sąjungininkų kariuomenės rengtas šio miesto puolimas?

..... 1 taškas
.....1 taškas

63. Kurios valstybės vadovas buvo šaltinyje E minimas caras Temir – Kutlujus?

.....1 taškas

64. Kuriame iš šaltiniuose (A, B, C, D, E) aprašytų mūšių lietuviai (žemaičiai) panaudojo taktinį apgaulingo atsitraukimo manevrą, lėmusį pergalę?

.....1 taškas

65. Kuriame šaltinyje (A, B, C, D, E) aprašytame mūšyje buvę lietuvių priešai – kryžiuočiai kartu kovėsi toje pačioje kariuomenėje?

.....1 taškas

66. Remdamiesi šaltiniais A, B, C, D, E suskirstykite mūšius pagal jų baigtį lietuviams (žemaičiams) į dvi grupes.

.....
.....1 taškas

.....
.....1 taškas

67. Kurio iš šaltiniuose (A, B, C, D, E) aprašytų mūšių padariniai buvo svarbiausi Lietuvai? Pateikite du Jūsų nuomonę patvirtinančius argumentus.

.....1 taškas

.....
.....1 taškas

.....1 taškas

68. Kuriame šaltinyje (A, B, C, D, E) aprašyto mūšio atminimui įamžinti:

a. 1956 m. buvo pastatyta kompozitoriaus Vytauto Klovos sukurta opera? Kaip ji vadinasi?

.....
.....1 taškas

b. Dailininkas J. Mateika 1878 m. nutapė paveikslą? Kaip jis vadinasi?

.....
.....1 taškas

c. Niujorko centriniam parke 1939 m. pastatytas skulptoriaus S. Ostrovskio sukurtas paminklas. Kokią Lietuvos istorinę asmenybę jis vaizduoja?

.....
.....1 taškas

Remiantis šaltiniais A, B, C bei savo žiniomis, atsakykite į klausimus (iš viso 16 taškų).

Šaltinis A

Šaltinis C

Šaltinis B

Jogailaičių malka,
2001. Karalius Jogaila – vynu karalius.

Prieš rinkimus Vilniaus krašte. Karalius Jogaila ant Vilniaus sienų. Žmonės! Istorijos laikrodis išmušė dvyliktą valandą! Atsiminkite tai ir prieš rinkimus, kad jūsų broliai iš Varšuvos tikrai galėtų pasiųsti savo ginkluotus sūnus ginti Vilniaus nuo priešų iš Rytų ir Šiaurės.

laikraštis „Mucha“, 1921, nr. 50.

69. Kaip vadinasi ir kokiame amžiuje sukurtas šaltinis A?

.....1 taškas

.....1 taškas

70. Kuriame rašytiniame šaltinyje (Gedimino laiškuose, Krėvos sutartyje ar Jogailos privilegijoje bajorams) minimas terminas, kuriuo vadinamas šaltinyje A pavaizduotas simbolis?

.....1 taškas

71. Raskite šaltinyje A – lenkišką, o šaltinyje B – lietuvišką detalę.

.....1 taškas

.....1 taškas

72. Šaltinyje B pavaizduotas istorinis veikėjas laiko rankoje valdžios ženklą – skeptrą. Išvardinkite dvi minimo veikėjo užimtas valstybines pareigas.

..... 1 taškas

..... 1 taškas

73. Nurodykite kokiomis aplinkybėmis 1380 m. ir 1382–1384 m. šaltinyje B pavaizduotas istorinis veikėjas laikė rankose kalaviją.

..... 1 taškas

..... 1 taškas

74. Kurio istorinio veikėjo asmeniniu herbu viduramžiais buvo šaltinyje A pavaizduotas simbolis?

..... 1 taškas

75. Šaltinis C atspindi, jog 1922 m. rinkiminėje agitacijoje į Vilniaus seimą lenkai pasitelkė Jogailos įvaizdį kaip tinkamą pritraukti lenkiškai kalbančius rinkėjus. Pagrįskite prolenkišką, proletuvišką ir antilietuvišką Jogailos įvaizdį, nurodydami du teigiamus minimos istorinės asmenybės darbus Lenkijai ir po du teigiamus ir neigiamus – Lietuvai.

..... 2 taškai

..... 2 taškai

..... 2 taškai

IV dalies atsakymų taškų suma

--

**2009 METŲ LIETUVOS JAUNŲJŲ ISTORIKŲ OLIMPIADOS
„LIETUVA NUO KVEDLINBURGO IKI LUCKO“
II-OJO ETAPO UŽDUOČIŲ ATSAKYMAI IR VERTINIMO
INSTRUKCIJA**

I dalis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
D	B	D	C	A	A	A	D	B	D	D	A	A	D	D
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	A	C	A	D	B	B	D	B	B	B	B	D	C
31	32	33	34	35										
A	B	C	B,C	B,D										

II dalis

36. *Po 1 tašką skiriama už kiekvieną teisingai įvardintą įkapę.*

Galimi atsakymų variantai : kalavijas, ietigalis (iai), peilis, kirvis, dalgis, skiltuvas, diržo sagtis, geriamasis ragas, spyna, segė (ės), balno kilpa (os), pentinas (ai), žąslai, kamanų apkalai (kamanos).

37. Vytautas (1 tšk.)

38. Jogaila, Skirgaila (2 tšk.)

39. 1382 m. pabėgęs pas kryžiuočius (1 tšk.)

40. Rusų tikėjimas – stačiatikybė (ortodoksų tikėjimas) (1 tšk.)

XIII a. – Daumantas, Vaišelga (1 tšk.)

XIV a. – Vytautas, Švitrigaila, Liubartas (1 tšk.)

XV a. – Švitrigaila (1 tšk.)

Po 1 tašką skiriama už teisingai įvardintą kiekvieno amžiaus kunigaikštį stačiatikį. Galimi ir kiti teisingi atsakymai. Iki XV a. vidurio apie 40 Lietuvos kunigaikščių buvo priėmę stačiatikių tikėjimą.

41. Bajorai, valstiečiai (2 tšk.)

42. XIII-XV a. laikotarpio istorinių šaltinių bazė yra per siaura ir neinformatyvi socialinei istorijai nagrinėti; XIII-XV a. laikotarpiu visuomenės struktūra nebuvo pastovi, vyko laipsniškas luomų formavimasis. *Galimi ir kiti interpretaciškai argumentuoti atsakymai. 2 taškai skiriami už bet kurį vieną argumentuotą atsakymą.*

43. Siekdamas nuslėpti faktą, jog žemaičiai buvo pakrikštyti prievarta ir toliau laikėsi pagonybės (1 tšk.)

44. Kryžiuočių Ordino valstybė (1 tšk.)

45. Žemaitijos vyskupas; Žemaitijos seniūnas (prilygstantis vaivada) urėdas). *Skiriama po vieną tašką už kiekvieną pareigūną.*

46. Kernavė (1 tšk.)

47. Šaltinis B (1 tšk.). Minima lenkų opozicija Vytauto karūnacijos bylai (1 tšk.); Minimas šv. Romos imperatorius Zigmantas, Lucko suvažiavime iškėlęs Vytauto karūnacijos klausimą (1 tšk.)

48. E. Gudavičius materialinį perbūvį sieja su tautinės savimonės turėjimu, nes kalbamu laikotarpiu, anot jo, tautą reprezentavo tik karo ir administracinės tarnybos turėtojai, o pastaraisiais buvo visuomenės viršūnės atstovai. *Galima ir kita interpretacija, siejant tautinės savimonės turėjimą su šnekamosios lietuvių kalbos praktikavimu. Pastaruoju atveju tautinės savimonės turėtoju būtų laikytinas ne tik visuomenės elitas, bet ir žemutiniai sluoksniai (2 tšk.)*

49. Katalikų, stačiatikių (ortodoksų), musulmonų (islamo), pagonių, judėjų tikėjimai (5 tšk.).

50. Totoriai priskirtini privilegijuotajai grupei – bajorijai (1 tšk.). Argumentas – karinės tarybos atlikimas (1 tšk.)

III dalis.

51. Liepos 6 d. – Mindaugo karūnacijos diena (1 tšk.); Liepos 15 d. – Žalgirio mūšio diena (1 tšk.); Rugsėjo 8 d. – Vytauto karūnacijos diena (1 tšk.); Rugsėjo 22 d. – Baltų vienybės diena (1 tšk.)

52. Vytautas, Birutė (2 tšk.)

53. **Žemaičių** vyskupija taip buvo pavadinta pagal Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos vakaruose esantį kraštą, vardu Žemaitija, kuriame toji vyskupija ir driekėsi. Ji buvo įsteigta **Konstancos** susirinkimo sprendimu (retas, jei ne vienintelis pavyzdys, kai vyskupiją įsteigė visuotinis susirinkimas) **1417 m.** spalio 24 dieną, t. y. tądien, kai Lvovo arkivyskupas Jonas Rzeszowskis ir **Vilniaus** vyskupas Petras davė įsteigimo raštą. Vyskupo sostas įsteigtas **Varnių** vietovėje, Medininkų valsčiuje, naujosios vyskupijos viduryje. Šiai vietai Lietuvos didysis kunigaikštis **Vytautas** suteikė **Medininkų** vardą ir pati vyskupija iš pradžių buvo vadinama **Medininkų** vyskupija. (už vieną teisingai įrašytą vietovardį, asmenvardį ar datą skiriamas 1 taškas).

54. Lietuvių pilys: Bisenė, Kaunas, Merkinė, Punia, Veliuona; Ordino pilys: Jurbarkas, Klaipėda, Ragainė, Skirsnemunė, Tilžė. (už vieną teisingai priskirtą pilį skiriamas 1 taškas).

55. Austėja- bičių deivė, Aušautas- gydymo dievas, Bangpūtis- jūros dievas, Gabija- ugnies, deivė, Laukpatis- lauko dievas, Giltinė- mirties deivė, Medeina- miško deivė, Milda- meilės, deivė, Žemėpatis- žemės dievas, Žvaigždikis –šviesos dievas. (už vieną teisingai priskirtą sritį skiriamas 1 taškas).

56. 1. Horodlės; 2. Krėvos; 3. Krėvos; 4. Astravo; 5. Horodlės; 6. Salyno; 7. Horodlės; 8. Krėvos; 9. Astravo; 10. Astravo. (už vieną teisingai įvardintą sutartį skiriamas 1 taškas).

IV dalis.

57. Už vieną teisingai užpildytą lentelės skiltį skiriamas 1 taškas.

	Mūšis	Kariuomenės vadas	Dabartinės valstybės pavadinimas
A	Durbės	Treniota	Latvija
B	Pilėnų	Margiris	Lietuva
C	Saulės	Vykintas	Lietuva
D	Žalgirio	Jogaila (arba Vytautas)	Lenkija
E	Vorsklos	Vytautas	Ukraina

58. C, A, B, E, D (1 tšk.).

59. Ordino pusėje turėję kovoti kuršiai perėjo į lietuvių (žemaičių) pusę; dalis ordino kariuomenės (liaudies žmonės) pabėgo iš mūšio lauko (1 tšk.). *Vienas taškas skiriamas už 2 priešasčių nurodymą.*

60. Punia (1 tšk.). Kai kurių tyrintojų nuomone, Pilėnų reikėtų ieškoti Žemaitijoje (1 tšk.).

61. Tai buvo grobiamasis žygis, siekiant pasipelnyti (arba kryžiaus žygis) (1 tšk.). Ordino kariuomenė buvo sumušta (baigėsi pralaimėjimu; Saulės mūšiu) (1 tšk.).

62. Marienburgas (1 tšk.). Sąjungininkų kariuomenei nepavyko užimti šio miesto (1 tšk.).

63. Aukso ordos (mongolų totorių valstybės) (1 tšk.).

64. Mūšyje, aprašytame šaltinyje D (Žalgirio mūšyje) (1 tšk.).

65. Mūšyje, aprašytame šaltinyje E (Vorsklos mūšyje) (1 tšk.).

66. Lietuvių (žemaičių) laimėti mūšiai – mūšiai, aprašyti šaltiniuose A (Durbės), C (Saulės), D (Žalgirio) (1 tšk.); pralaimėti mūšiai – mūšiai, aprašyti šaltiniuose B (Pilėnų), E (Vorsklos) (1 tšk.).

67. Mūšio, aprašyto šaltinyje D (Žalgirio) (1 tšk.). Po pralaimėjimo buvo pakirstas Ordino prestižas, buvo nutraukta kryžiuočių agresija į Lietuvą; Lietuva (ir Lenkija) iškilo į didžiųjų Europos valstybių tarpą (Rytų Europos regione išgalėjo Lietuva ir Lenkija); tšk.); buvo išvaduota Žemaitija; išaugo Vytauto ir Jogailos autoritetas. *Galimi ir kiti teisingi atsakymai. Už du teisingai nurodytus mūšio padarinius skiriama po 1 tašką.*

68. a. Mūšio, aprašyto šaltinyje B (Pilėnų) - opera vadinasi „Pilėnai“ (1 tšk.).
b. Mūšio, aprašyto šaltinyje D (Žalgirio) – paveikslas vadinasi „Žalgirio mūšis“ (1 tšk.).
c. Mūšiui, aprašytam šaltinyje D (Žalgirio) – paminklas vaizduoja Jogailą (1 tšk.).
Po tašką skiriama už teisingai nurodytą šaltinį ir įvykį įamžinančio kūrinio pavadinimą.
69. Vytis (pogonia) (1 tšk.); XIV a. (1 tšk.).
70. Jogailos privilegijoje. (1 tšk.).
71. A – dvigubas Jogailaičių kryžius (1 tšk.); B – LDK Jogaila (1 tšk.).
72. Lietuvos DK(1 tšk.); Lenkijos karalius (1 tšk.).
73. 1380 m. žygiuodamas į Kulikovo mūšį padėti mongolams totoriams (1 tšk.); 1382-1384 m. kovodamas su Vytauto ir Ordino sąjunga (1 tšk.).
74. Vytauto (1 tšk.).
75. Prolenkiško įvaizdžio pagrindimas : atnaujino Krokuvos universitetą; Jogailaičių dinastijos pradininkas (2 tšk.). Antilietuviško įvaizdžio pagrindimas : Krėvos sutartimi sukūrė prielaidas LDK valstybingumo siaurėjimui bei visuomenės polonizacijai; Kęstučio nužudymo organizavimas (2 tšk.). Prolietuviško įvaizdžio pagrindimas : Lietuvos krikštas; Žalgirio mūšis; kartu su žmona Jadvyga prisidėjo prie lietuvių edukacijos Prahos universitete (2 tšk.). *Galimi ir kiti teisingi atsakymai.*

Maksimali taškų suma – 200.